

Är resursfördelningen rättvis?

Skillnader inom och mellan kommuner – en rättvisefråga.

Abstract

Since the municipalization of primary school in the early 1990s, has a fair education within and between municipalities been discussed. The purpose of this case study is to examine Frasers (2011) equitable theory of economic redistribution, cultural recognition and political representation against the effects on fairness of municipalization. The aim is to see if the municipalities are responsible to freely allocate resources to primary schools, create equity between schools within and between municipalities, by answering questions about how resource allocation affects a fair education, the municipalities' freedom to allocate resources based on local conditions, as well as if concerning local resource allocation to primary school is fair from Fraser's perspective. The study is based on state public inquiries, reports and investigations of, for example, Swedish Governments Official Reports (SOU), Swedish Association of Local Authorities and Regions (SKL), National Agency for Education (Skolverket) and the Swedish Schools Inspectorate (Skolinspektionen) but also literature relating to equitable primary education. The analysis of the material based on Fraser's theory shows that the municipalities' freedom to allocate resources to primary schools do not create a fair education. Economic redistribution, cultural recognition and political representation are three dimensions which together, create an equal participation in social life.

Nyckelord: resursfördelning, likvärdighet, rättvisa, kommunalisering, ansvar, decentralisering

Antal ord: 9932

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
1.1	Syfte och frågeställning.....	4
1.2	Avgränsning	4
1.3	Begreppsdefinition	5
1.4	Disposition	6
2	Metod och material.....	7
2.1	Metod	7
2.2	Material	8
3	Bakgrund.....	10
3.1	Det kommunala självstyret.....	10
3.2	Varför kommunaliserades skolan?.....	11
4	Teori.....	13
4.1	Rättviseteorier	13
4.2	Rättvisans ”vad”.....	13
4.3	Operationalisering	15
4.3.1	Ekonomisk omfördelning.....	15
4.3.2	Kulturellt erkännande.....	15
4.3.3	Representation.....	16
5	Analys.....	17
5.1	Ansvar	17
5.2	Ekonomisk omfördelning.....	18
5.2.1	Ekonomisk omfördelning och kommunal budget.....	18
5.2.2	Frihet att fördela resurser	20
5.3	Kulturellt erkännande.....	20
5.3.1	Hänsynstagande vid ekonomisk omfördelning	21
5.3.2	Resursfördelningens påverkan på socioekonomisk utsatthet.....	22
5.4	Representation.....	23
5.4.1	OECD:s perspektiv på systemet med rättvis utbildning.....	24
5.4.2	System för rättvis utbildning	25

5.4.3	Avgränsningsaspekten – barn som rättvisesubjekt.....	26
6	Resultat	28
6.1	Ekonomisk omfördelning	28
6.2	Kulturellt erkännande	28
6.3	Representation	29
7	Slutsats	31
7.1	Reflektion och vidare forskning	32
8	Referenser	33
8.1	Internetkällor	35

1 Inledning

Brist på rättvisa i dagens grundskola dyker upp här och var i dagstidningarna. Kornhall (2012:7) pekar på att allt fler ungdomar inte har tillräckliga skriv- och läskunskaper och att resultaten i skolorna kontinuerligt försämrats sedan 1990-talet. Detta på grund av att den svenska skolan inte längre är enhetlig vilket påverkar barns lika möjligheter utifrån den mångfald av kvalitet och resultat som finns idag. Kornhall anser vidare att reformeringen av grundskolan har varit ett experiment. Ett experiment med våra barn utan konsekvensanalys och resultatet av de reformer som gjorts verkar inte intressera politikerna.

Listan kan göras lång för den kritik som följer decentraliseringen och kommunaliseringen under dess dryga 20 år. Åtskilliga artiklar, rapporter och utredningar visar på den allt mer tydliga bilden – skolan ska vara rättvis och bringa lika möjligheter för eleverna men stora brister påvisas. Kristianstadsbladet skriver om kommunens låga betyg. Anders Tell, ordförande i barn- och utbildningsnämnden, konstaterar de sociala skillnaderna som boven i dramat. Kunskapssegregationen mellan kommunens skolor är stor, klyftorna mellan eleverna ökar och skillnaderna i undervisningen är en faktor som inte går att förneka. Friheten att välja skola är problematisk för skolegregationen menar Tell (Alfredsson, 2015). Varför Kristianstad är ett användbart exempel är därför att staden är bitvis segregerad. Detta är ett exempel på de skillnader som kommer analyseras i studien.

Varför bör just resursfördelning studeras ur ett rättviseperspektiv? Resursfördelningens påverkan på en rättvis grundskola är klart märkbar. Då resursfördelningen idag, är ett hett ämne i flertalet utredningar och rapporter, avser denna studie därför att synliggöra resursfördelningen ur ett rättviseperspektiv eftersom resursfördelningen påverkar de lika möjligheter eleverna, enligt lag, har rätt till. Alla elever ska kunna delta i samhällslivet som jämlikar – men kan de det? Då det förekommer flertalet liknande begrepp kommer en diskussion kring begreppsdefinition att finnas under avsnitt 1.3, för att bringa klarhet i studiens många liknande begrepp.

1.1 Syfte och frågeställning

Denna studie syftar till att öka kunskapen och synliggöra de fördelar och nackdelar som finns vad gäller kommuners ansvar att fritt fördela resurser till grundskoleverksamheten. *Syftet* är således att se om kommunernas ansvar att fritt fördela resurser till grundskolan skapar rättvisa mellan grundskolor inom och mellan kommuner. Därför ställs frågorna,

- Hur påverkar resursfördelningen en rättvis utbildning?
- Skapar kommuners ansvar att fritt fördela resurser utifrån lokala förhållanden en rättvis grundskola?
- Är kommuners resursfördelning till grundskolan rättvis utifrån Fraser (2011)?

1.2 Avgränsning

Det som ska studeras är kommunernas ansvar att fritt fördela resurser till grundskoleverksamheten inom och mellan kommuner och dess påverkan på en rättvis skola. För att förstå hur och varför detta ansvar finns beskrivs bakgrunden till dagens system med resursfördelning. Ansvaret vad gäller resursfördelning visar sig utifrån kommunens möjlighet att välja och prioritera olika verksamheter och utifrån den ersättning de olika grundskolorna får. På grund av att landets kommuner inte följer ett centralt system kring resursfördelning kan det bli stora skillnader mellan kommunerna. Alla kommuner ska dock enligt Regeringsformen 1:2 (SFS 1974:152) verka för att uppnå jämlikhet och delaktighet mellan medborgarna samtidigt som Kommunallagen 2:2 (SFS 1991:900) också menar att kommunerna ska behandla sina medborgare lika om inget annat skäl ges.

Mot denna bakgrund ska studien analysera resursfördelningen ur ett rättviseperspektiv. Detta för att belysa de skillnader som systemet kan medföra i och mellan kommuner vad gäller resursfördelning och rättvisa. Valet av teori utgjordes av att det är just dessa skillnader i jämlikhet och delaktighet vilka Fraser (2011) tar fasta på ur ett rättviseperspektiv.

1.3 Begreppsdefinition

I studien återfinns flertalet begrepp med närliggande betydelse. Dessa begrepp definieras för att tydliggöra sammanhanget i studien.

Vad gäller likvärdighet finns ingen vedertagen definition av begreppet, så inte heller rättvisa. Utifrån hur Fraser beskriver sin teori kan Frasers rättvisa kopplas till synen på likvärdighet inom skolväsendet. Enligt Böhlmark och Holmlund (2011:1-6) har begreppet likvärdighet har förskjutits från att betyda ”lika tillgång”, jämlikhet, till att vara en tolkning av ”lika möjligheter”, likvärdighet, vilken skulle vara ovidkommande faktorer så som kön eller etnisk tillhörighet. Lindensjö (2006:94–95) menar att jämlikhet inte tillgodoser behov och att en ojämlig fördelning kan rättfärdigas för att tillgodose olika behov lika. Dock, använder Fraser begreppet jämlikhet vilket, om teorin förstås rätt, kan likställas med vad begreppet likvärdighet/lika möjligheter innehåller. Begreppet ”jämlikhet” definieras av Stockholms universitet (2015), vilka menar att jämlikhet betyder att alla ska ha samma och lika rättigheter oavsett bakgrund. Fraser vill på så sätt kompensera de som inte har samma förutsättningar på grund av andra omständigheter, vilket Böhlmark och Holmlund (2011:1-6) menar att ”lika möjligheter” också innebär. Således betyder det att skolan ska omfördela resurser, vilka ska kompensera för att alla individer, oavsett kön, etnicitet och social bakgrund ska kunna nå samma kunskapsutveckling och utbildning. Vidare menar de också att en definition av begreppet likvärdighet i utbildning är svårdefinierat men kan tolkas utifrån att ”skolan ska ta hänsyn till elevers olika förutsättningar för att de ska få lika möjligheter att uppnå de uppsatta målen i läroplanen, vilket kan kräva omfördelning av resurser.” (Böhlmark och Holmlund, 2011: 6).

Dessa förtydliganden och försök till definition av likvärdighet, lika möjligheter och jämlikhet innebär egentligen samma sak. Alla ska ha lika möjligheter, vilka ska vara ovidkommande kön, etnicitet samt andra olika förutsättningar. Därför kommer likvärdighet/lika möjligheter/jämlikhet definieras som rättvisa. Fraser (2011:79–82) beskriver sin rättviseteori utifrån en omfördelning av resurser vilken gör att alla kan delta som jämlika i samhällslivet genom att riva kulturella hinder baserade på kön, etnicitet och bakgrund men också genom att vår politiska talan inte ska hindras av regler som begränsar vår demokratiska rätt som jämlika. Utifrån detta kan de hävdas att definitionerna sluter samman och att det då kan rättfärdigas att likställa rättvisa och likvärdighet/lika möjligheter/jämlikhet. Ernst & Young (2013:10) menar att likvärdighet är ett perspektiv på rättvisa. Dock utgör avsaknaden av begreppet rättvisa inom resterande insamlat material, vilken analysen bygger på, en indikation på att begreppet rättvisa får stå tillbaka för begreppet likvärdighet, trots det kommer rättvisa att användas i texten. Likvärdighet förekommer inom parentes ett fåtal gånger.

1.4 Disposition

Kommande kapitel, två, behandlar metod- och material samt diskussion. Efter det presenteras bakgrunden i kapitel tre, där uppkomsten av fallet presenteras. Därefter i kapitel fyra beskrivs teorin samt andra rättviseteorier men också operationalisering av teorin. I kapitel fem presenteras sedan analysen för att följas av, i kapitel sex, resultatet av analysen. Kapitel sju presenterar slutsatsen samt reflektion kring studien och vidare forskning. Slutligen presenteras referenserna i kapitel åtta.

2 Metod och material

2.1 Metod

Denna studie är en kvalitativ fallstudie där avsikten var att göra en djupgående redogörelse för resursfördelningens påverkan på en rättvis grundskola genom ett rättviseperspektiv. Fallstudier har ett brett tillvägagångssätt vilket gör att inriktning på problemet kan väljas självständigt samtidigt som fallstudie fungerar väl med analys av en specifik händelse (Denscombe, 2009:59–67). Då syftet är att undersöka om kommunernas ansvar och handlingsfrihet utifrån resursfördelning till grundskolan, skapar rättvisa inom och mellan kommuner så är problemet klart avgränsat och har en teoretisk referensram, vilket gör att metoden passar väl tillsammans med fallet (Denscombe, 2009:59–67). Nackdelen med metoden är trovärdigheten i generalisering utifrån resultatet enligt Denscombe (2009:71–72). Dock, eftersom studien behandlar ett fördelningssystem till olika kommunala verksamheter torde analysen kunna åläggas andra verksamheter än grundskola på liknande sätt. Möjligheten att granska resursfördelningen inom barnomsorg, äldreomsorg samt individ- och familjeomsorg ur ett rättviseperspektiv finns (SKL:1, 2007:8). Vidare menar SKL:1 att genom granskning av kommunens faktiska prioriteringar och resursfördelning kan utvärderarna se hur det förbrukade medlet använts men också vad som behövs kommande år. Det vill säga att fallstudie och resursfördelning ur ett rättviseperspektiv således är generaliserbart mot andra kommunala verksamheter.

Studien grundar sig på tidigare forskning, exempelvis från SKL, Von Greiff, Skolverket, SOU: er med flera, och anses vara öppen med skillnader och likheter. Genom kumulativitet, det vill säga, att ställa sig på tidigare forskares axlar kan studien också bidra med ett nytt perspektiv på kommunaliseringens effekter utifrån resursfördelning (Teorell & Svensson, 2007:18–19). Utifrån ovan nämnd tidigare forskning kunde denna studie bidra med ett rättviseperspektiv på resursfördelning som inte tidigare hade analyserats.

Gränsdragningen, vad gäller både resursfördelning samt primärmaterial och litteratur, har inte alltid varit glasklar. Mycket av det relevanta materialet behandlade också målstyrning. Dock går det att skilja resursfördelning samt målstyrning åt, även om de många gånger går in i varandra. Då syftet handlar om resursfördelning samt rättvisa (likvärdighet) var dessa sökord när materialet analyserades, vilket innebar att det var relativt enkelt att skilja på relevant och icke-relevant material.

Studien är teorikonsumerande och ska då, enligt Esaiasson et al. (2012:41–43), med hjälp av befintliga teorier och andra förklaringsfaktorer förklara det enskilda fallet. Det är således fallet som står i centrum och inte teorin.

Teorell och Svensson (2007:47–48) menar att ett fall alltid är ett fall av någonting. Denna studie är ett fall av kommunaliseringens effekter på en rättvis utbildning och knyter an till Frasers rättviseteori (2011) då det är givet att knyta an en teori till ett fall (Teorell och Svensson, 2007:47–48). Som ovan nämndes, har fallstudier problematik kring generaliserbarhet och att de är unika för varje analys. Mot detta hävdar Teorell och Svensson att viljan att dra lärdom av historien är viktig, eftersom kunskap om historien gör det möjligt att undvika samma misstag i framtiden. Genom att studera historiska händelser menar dem att erfarenheterna ligger till grund för den framtida forskningen. Således är resursfördelningens påverkan på rättvisan ett lämpligt fall, då kommunaliseringens positiva och negativa effekter kan påvisas.

2.2 Material

Materialet som använts är befintliga källor. Teorell och Svensson (2007:91) menar att utan dessa redan befintliga texter skulle samhällsvetenskapen vara ett materialfattigt ämne. Därför kan forskaren även använda befintliga källor, i form av rapporter, statistik, tidningar, utredningar och annat material.

Källorna som presenteras och används i studien är till stor del SOU: er, rapporter och utredningar från Regeringskansliet och Riksdagen men också från SKL, Skolverket samt Skolinspektionen. Materialet är vedertaget och är säkra källor som har använts därför att de utgör en bra grund för att analysera syftet att se om kommunernas ansvar att fritt fördela resurser till grundskolan skapade rättvisa inom och mellan kommuner. Frågeställningen kan därför besvaras med källorna och den gjorda analysen. På grund av att studien endast är en teoretisk fallstudie är materialet av största vikt, vilket är tvunget att vara säkert och grundläggande.

Teorell och Svensson (2007:105–107) beskriver fyra kriterier för källkritik. Det första kriteriet berör äkthet, vilket togs upp i föregående stycke. Därefter presenteras närhet där de menar att ju närmre materialet är i tiden, desto mer tillförlitligt är det. Det material som samlades in till denna studie är relativt nära i tid och/eller fortfarande aktuellt och pågående. Detta kriterium kan anses som uppfyllt, därför att materialet var nära i tid och rum. Det tredje kriteriet, centralitet, handlar om det rumsliga avståndet mellan källan och händelsen, kort sagt vilket slags material det är. Det material som använts är både primär- och sekundärkällor. Flertalet av myndighetsmaterialet är primärmaterial medan litteraturen är sekundärmaterial.

Slutligen beskriver författarna det fjärde kriteriet, tendens, vilket innebär frånvaro av sanningshalt. En hel del källor utesluter ett visst material för att framställa sig och studien i bättre dager och för att ge sken av att det resultat som anges är det rätta. Vad gäller det material som använts kan detta kriterium också anses uppfyllt då det till stor del är primärmaterial som grundskolor, kommuner och andra myndigheter utgår från. Alltså torde inte materialet brista i sanningshalt. Vad gäller sekundärmaterial, i form av litteratur först och främst, finns risken att författarnas åsikter skiner igenom eftersom rättvisa i grundskolan är ett hett ämne idag. Dock, styrkte merparten av primärmaterial författarnas åsikter och underlag, vilket betyder att det inte är något som påverkar studien. Om sekundärmaterial skiljt sig direkt från vetenskapen i primärmaterial torde en närmre förklaring behövs. Även fristående granskningar som Ernst & Youngs (2013) utredning om kommunala resursfördelningssystem till grundskolan användes som material. Källan överensstämmer med fakta i primärmaterial, vilket styrker sanningshalten.

Teorin är av största vikt för att studien skulle visa på validitet och reliabilitet. Först studerades Rawls rättviseteori (1999/2008) som sedan övergavs för en modernare och mer utvecklad teori kring de faktorer som resursfördelningen handlar om. Frasers teori om rättvisa (2011) blev det slutgiltiga valet. Frasers teori hade möjligheten att förklara fallet utifrån teorins väl valda delar inom dimensionen ”vad”. Teorin ger ett intressant sätt att se på rättvisa och det faktum att den är en mer utvecklad teori mot dagens moderna samhälle, torde vara en tillgång eftersom dagens sätt att se på resursfördelning skiljer sig mot det gamla. Teorin kommer att operationaliseras i avsnitt 4.4, där ekonomisk omfördelning, kulturellt erkännande samt politisk representation kommer att göras mätbara för att undvika systematiska mätfel (Teorell & Svensson, 2007:54–59). Reliabiliteten påverkas när osystematiska mätfel dyker upp. I en studie som denna skulle reliabiliteten påverkas av godtyckligt beskrivande av verkligheten, en överskattning eller underskattning av hur verkligheten ser ut när analysen av underlaget gjordes. Därav är valet av material av största vikt.

3 Bakgrund

För att förstå hur resursfördelningen kom att bli en viktig faktor i en rättvis utbildning behöver dess bakgrund beskrivas. Nedan följer en redogörelse över kommunernas ansvar genom det kommunala självstyret men också kommunaliseringen av skolan för att få en bild av ansvarsförskjutningen mellan stat och kommun.

3.1 Det kommunala självstyret

Det kommunala självstyret bygger på Regeringsformen (RF) 1:1 som uppger att den offentliga makten ska utgå från folket genom fri och lika rösträtt. Genom parlamentariskt statsskick samt kommunal självstyrelse kan den demokratiska rätten utövas. I RF 1:2 anges att makten ska visa respekt för allas lika värde men också att individens ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Det allmänna ska verka för jämlikhet och delaktighet i samhället, där även barns rätt ska tas tillvara på. Diskriminering får ej förekomma utifrån kön, etnicitet, bakgrund eller andra omständigheter (SFS, 1974:152).

Regeringsformen talar om för oss vad kommunerna ska verka för. I Kommunallagen (KL) (SFS 1991:900) finns föreskrifter om kommunerna och landstingens befogenheter. Utifrån KL 2:2 ska beslut vilka rör kommunen beslutas lokalt därför att staten inte har någon direkt inblandning i dem. Kommunerna ska också behandla medborgarna på lika villkor om det inte finns skäl för något annat.

Statskontoret 1, 2011:17 (s.24) konstaterar att den kommunala självstyrelsen aldrig kan vara total. Regeringsformen ålägger Riksdagen att besluta om lagar och regler för självstyret. Även befogenheter och åligganden beslutas av Riksdagen, vilket betyder att grad av självstyre bestäms i relationen mellan stat och kommun.

Statskontorets rapport om kommunal självstyrelse och proportionalitet anger de värden som genomsyrar självstyrelsen, demokrati- och effektivitetsvärden. Ur demokratiperspektiv måste det finnas en överrensstämmelse mellan medborgarnas önskemål och den offentliga verksamheten. Genom beslutsfattande nära medborgarna finns en tilltro till att den är till för att förverkliga folkets vilja. Det ger legitimitet åt det politiska systemet tillsammans med det lokala inflytandet över verksamheterna. Detta ger i sin tur möjlighet till ansvarsutkrävande avseende

den genomförda politiken. Vad som också kan vara en fördel enligt rapporten är spridningen av makt i samhället. Dock måste det finnas ett engagemang i det decentraliserade beslutsfattandet, annars faller dess legitimitet (Statskontoret 1 2011:17, s.15–16).

Effektivitetsvärdena ser det ur ett annat perspektiv. Här talas det om resursfördelning utifrån lokala behov, problemlösning mellan kommuner för bättre effektivitet, vilket leder till spridning av erfarenhet. En av de viktigaste punkterna är att verksamheten under kommunalt självstyre kan anpassas till kommunernas skiftande förutsättningar, utifrån demografi, geografi, näringsstruktur och arbetsmarknad (Statskontoret 1, 2011:17, s.16–17).

3.2 Varför kommunaliserades skolan?

År 1982 inleddes ett omfattande reformarbete för att effektivisera den offentliga förvaltningen. En av de viktigaste delarna var decentraliseringsreformprocessen och kommunaliseringen vilka kom att genomföras under början av 1990-talet. Tanken var att den offentliga sektorn skulle arbeta med måldokument, som även kom att utgöra det förvaltningspolitiska ramverk inom vilken kommunaliseringen genomfördes. Decentraliseringsmetoden kan härledas ur New public management, vars roll med värden som effektivitet och demokrati, var stark under denna tid då Sverige för tiden var nere i en lågkonjunktur. Arbetslösheten steg och klyftorna ökade, bostadsmarknaden blev mer segregerad och asylinvandringen ökade i början av 1990-talet. Genom att föra den offentliga verksamheten närmre medborgarna ökade medborgarinflytandet och effektivitet- och demokrativärdena blev centrala.

Utifrån målstyrning av skolverksamheten och det ansvar som ålades kommunerna, skulle resursfördelningen till skolverksamheterna bli mer effektiv. Genom att fatta lokala beslut kunde resursfördelningen anpassas till kommunens utvecklingsbehov och förhållanden för att skapa ett effektivare arbete (Statskontoret 2, 2013:10, s.19–20). Detta är kommet ur den ansvarsproposition som antogs år 1990 där syftet var att förändra ansvaret mellan stat och kommun. Hädanefter skulle staten ange nationella mål och riktlinjer som kommunen skulle förverkliga. Ett generellt bidrag utgick sedan till skolverksamheten där kommunerna fick ansvar att bestämma hur dessa resurser skulle fördelas (Ernst & Young, 2013:4). Det generella statsbidraget utgör den kommunalekonomiska utjämnning som ska skapa rättvisa och kompensera för lokala behov för att kunna ge rättvis service, oberoende de strukturella inkomster och kostnader kommunerna har. Dessa skillnader ska inte utgöras av strukturella förhållanden, så som

åldersstruktur eller inkomstrukturer utan ska baseras på skillnader i effektivitet-, service- och avgiftsnivåer. Skälet till utjämningsystemet var att kommunerna skulle kunna prioritera vilket verksamhetsområde som var i störst behov vid budgetanslaget (SOU 2014:5, s.258–266).

Sammanfattat skulle kommunaliseringen av skolan införas för att kommunerna själva skulle stå för prioritering, anpassning, resursfördelning och planering. Lokalpolitikerna fick mer ansvar, således spreds makten ut i samhället istället för att vara koncentrerad till en punkt. En andra motivering var att ge lärarna frihet i sitt arbete, vilket skulle leda till engagemang, initiativ och kreativitet hos lärarna. Den stora förändringen var ansvaret, tidigare hade ansvaret varit delat mellan stat och kommun men nu ålades ansvaret endast kommunerna. Den grundläggande idén bakom kommunaliseringen av skolan var att ge kommunerna ansvar att själva fatta beslut kring fördelningen av resurser mellan olika skolformer men också effektivisera resursfördelningen. Då det generella statsbidraget inte var riktad till en specifik verksamhet innebar det utrymme för egna prioriteringar mellan skolverksamhet och andra verksamhetsområden (Statskontoret 2, 2013:10, s.33).

Två kommunaliseringsreformer gjordes, år 1991 och år 1993. Dessa gjorde det möjligt för kommunerna att göra egna prioriteringar vad gäller resursfördelning mellan olika ansvarsområde samt att fördela skolans resurser mellan olika skolformer, årskullar och individer med olika behov av stöd (Statskontoret 2, 2013:10, s.20–24). Samtidigt menar Von Greiff (2009:5, 2009:24) att kommunaliseringen inte ska ses ur ett perspektiv. År 1992 infördes en skolreform vilken sa att föräldrar kan, i mån av plats, välja grundskola fritt inom kommunen. Detta år blev även kommunerna ålagda att finansiera friskolor, vilka var godkända av Skolinspektionen.

Skolverket 1 (2015) beskriver friskolereformen som en möjlighet för föräldrar att flytta sina barn från områden där socioekonomisk utsatthet hägrar. Tanken är att förutsättningarna för barnens utveckling kan vara bättre i ett annat område. En konsekvens av detta är att segregeringen ökar och att resultatskillnaderna mellan skolor och elevgrupper således också ökar. Skolverket menar också i denna fråga att föräldrarnas utbildningsnivå är av stor betydelse för barns skolresultat. Dessutom har alla elever enligt Skollagen (2010:800) rätt till en rättvis utbildning, oavsett bostadsort eller socioekonomiska förhållanden. Utbildningen ska hålla samma kvalitet och kompensera för ogynnsamma förhållanden som påverkar elevens kunskapsinhämtning.

4 Teori

4.1 Rättviseteorier

Nancy Fraser är professor i filosofi vid New School for Social Research i New York. Fraser utgör en viktig del inom genusvetenskap och intersektionalitet där hon tar ett steg längre och vill besvara ”vad”-frågan. Att stanna vid frågan om könsojämlikhet ger bara en relativ betydelse, varför det är viktigt att förstå och beskriva hur förhållandet mellan kön, klass och etnicitet ser ut (Fraser, 2011:5-7).

Fraser tar avstamp i Rawls rättviseteori. Rawls utgår från en teori om omfördelning där alla människor har rätt till största möjliga frihet, vilken är förenlig med att alla har samma friheter. Om så inte är fallet menar Rawls att den sociala och ekonomiska ojämlikheterna ska gynna de som har den sämst ställt. Kritiker menar att Rawls lyfter individen ur den sociala och kulturella gemenskapen men erkänner inte den enskilde människan. Tyler däremot, talar om erkännandets politik, där ett erkännande av den enskilde människan också är ett erkännande av en mångfald av olika gemenskaper. Tyler menar att denna politik ger individen rätt att vara olik. Precis som Tyler talar Honneth också om erkännande (Fraser, 2011:7-9).

Honneths erkännande har tre olika former, kärlek och vänskap, rättsligt erkännande från staten samt solidaritet i den kulturella värdegemenskapen. Således vill Fraser utveckla rättviseteorin mot såväl omfördelning som erkännande. Ingen av dessa principer kan ta ut varandra utan är ständigt beroende av varandra och det politiska (Fraser, 2011:7-9).

4.2 Rättvisans ”vad”

Klass, kön och etnicitet är kategorier vilka ligger Fraser varmt om hjärtat. Utifrån dem gör Fraser skillnad mellan ekonomiska och kulturella orättvisor, dock menar Fraser att dessa orättvisor ofta i praktiken är svåra att dela på. Således delar Fraser

upp sin teori i tre olika kategorier, ekonomisk omfördelning, kulturellt erkännande samt representation (2011:9–10).

Fraser gör en viktig distinktion vad gäller botemedel mot orättvisor, nämligen affirmativa samt transformativa åtgärder. De affirmativa åtgärderna är ytliga omfördelningar mellan klasser inom en liberal stat. De transformativa åtgärderna, däremot, menar Fraser tar sikte på en socialistisk politik vilken omstrukturerar de ekonomiska produktionsförhållandena men också dekonstruerar och destabiliserar erkännanderelationerna (2011:9–10).

Vidare utgår Fraser från identitetpolitiken när hon utvecklar sin rättviseteori. Identitetpolitiken, menar hon, har trängt undan frågor om ekonomisk omfördelning men också kulturell identitet. Det innebär att undertryckta kollektiv tvingas in i gruppidentiteter som är autentiska. Där erkänns sedan individerna utifrån autentiska förhållanden och vad som sägs vara specifikt för just dessa grupper, inte mot egentligt erkännande. Mot detta ställer Fraser en erkännandemodell vilken bygger på social status (2011:10–14). Erkännandet uppmärksammar de institutionella sammanhang som påverkar grupperns relativa ställning. Kulturellt erkännande och ekonomisk omfördelning (ekonomiska orättvisor som ojämlik fördelning eller klassojämlikhet) påverkas av demokratiseringskampen om politisk representation där orättvisor utspelar sig genom skev politisk representation eller icke-talan. Representation handlar om det politiska och med det menar Fraser att det politiska beslutsfattandet anger villkoren för omfördelning och erkännande.

Vilka tillhör och vilka är utestängda en politisk gemenskap? En viktig aspekt är felavgränsningen där den skeva politiska representationen visar sig. Det handlar om att en del grupper utestängs helt eller delvis från politisk gemenskap. Värst menar Fraser (2011:23–38) är när de utestängda utgör en grupp som har rätt till ekonomisk omfördelning och kulturellt erkännande. De hinder som kan finnas inom det politiska mot jämlikhet har sin grund i den politiska konstitutionen (Fraser, 2011:22–25).

Rättvisa är ett flerdimensionellt begrepp vilket grundar sig i den historiska kampen om social rättvisa. Frasers tre dimensioner landar alla i principen om jämlikt deltagande där alla ska kunna delta som jämlikar i ett samhällsliv. Därför, menar hon, måste vi undanröja alla institutionella hinder som sätter vissa människor ur stånd att delta som jämlikar. Det innebär att de då inte blir fullvärdiga deltagare i de sociala interaktioner som samhället består av. Denna princip motverkas av de kulturella värdehierarkierna men också regler för det politiska beslutsfattandet (2011:76–81).

I kapitel 5 kommer teorin att utvecklas och fördjupas, för en ökad tydlighet av analysen.

4.3 Operationalisering

En operationalisering av teorin är nödvändig för att kunna mäta hur väl fallet uppfyller teorins villkor. Operationaliseringen är av värde för att analysera utifrån syftet att se om kommunernas ansvar att fritt fördela resurser skapar rättvisa mellan grundskolor inom och mellan kommuner. Operationaliseringen gör det också möjligt att besvara problemställningen.

Fraser (2011:9–10) menar att det är svårt att skilja på ekonomisk omfördelning och kulturellt erkännande eftersom dessa tangerar varandra när de ska mätas. Därför kommer ojämlikt fördelade resurser som inte skapar delaktighet och jämlikhet mätas under 5.2.2, kulturellt erkännande, då ett ställningstagande måste göras. Dock bör det kommas ihåg att denna kategori passar under både ekonomisk omfördelning samt kulturellt erkännande.

4.3.1 Ekonomisk omfördelning

Enligt Fraser handlar ekonomisk omfördelning om ekonomiska orättvisor där ojämlikt fördelade resurser som inte skapar jämlikhet och delaktighet mellan grupper ska mätas, samt ekonomisk ojämlikhet som mäts genom institutionella hinder för ekonomisk ojämlikhet.

I denna studie kommer således ojämlikt fördelade resurser som inte skapar jämlikhet och delaktighet mellan grupper att mätas utifrån den omfördelning som sker till eleverna i form av elevpeng.

Institutionella hinder för ekonomisk ojämlikhet kommer att mätas utifrån statligt generellt bidrag, kommunal ekonomi samt kommunens omfördelning av resurserna samt kommunens handlingsfrihet vad gäller resursfördelning.

4.3.2 Kulturellt erkännande

Erkännande är enligt Fraser olika gruppers sociala status, vilka socialt utsatta grupper med färre förutsättningar utifrån kön, etnicitet och bakgrund. Ekonomisk omfördelning samt kulturellt erkännande baseras på varandra och därför utgörs mätningen med ekonomisk omfördelning i bakhuvudet.

Erkännande mäts utifrån socioekonomiska grupper som missgynnas av ekonomisk omfördelning för att nå måluppfyllelse, socioekonomisk resursfördelningsmodell samt hur resursfördelning påverkar socioekonomiskt utsatthet mot en rättvis utbildning.

4.3.3 Representation

Slutligen kan politisk representation förstås som politik som främjar jämlikt deltagande och vilka som har möjlighet att föra sin talan i den politiska arenan. Denna dimension mäts utifrån de politiska beslut som ligger till grund för hur exempelvis skolan ska styras också har förmågan att påverka jämlikt deltagande. Även ansvarsfördelningen mellan stat och kommun ger utrymme för att skapa politik för jämlikt deltagande. Ur ett demokratiperspektiv innebär det att lika röst för alla är viktigt för att skapa jämlikt deltagande. Ur detta perspektiv kan barnens möjlighet att delta på den politiska arenan ses.

5 Analys

Först presenteras ett kort avsnitt kring kommunens ansvar för att återknyta till bakgrunden. Sedan ska Frasers (2011) teori om rättvisans ”vad”, analysera om kommunernas ansvar att fritt fördela resurser till grundskolan skapar rättvisa mellan grundskolor inom och mellan kommuner. Hur påverkar resursfördelningen en rättvis utbildning? Skapar kommunernas ansvar att fritt fördela resurser utifrån lokala förhållanden en rättvis grundskola? Är kommunernas resursfördelning till grundskolan rättvis ur Frasers perspektiv?

5.1 Ansvar

Enligt RF 1:2 (SFS 1974:152) ska kommunerna verka för att uppnå jämlikhet och delaktighet mellan medborgarna men också motverka diskriminering på grund av kön, etnicitet, bakgrund eller andra omständigheter. Genom att sätta detta i relation till skolverksamheten kan det tolkas att kommunen ska uppnå jämlikhet och delaktighet mellan olika skolor och dess elever, på så sätt att ingen elev i grundskolan ska hindras att uppnå jämlikhet och delaktighet på grund av diskriminering av omständigheter som kan leda till olika förutsättningar att nå kunskapsmålen.

Kommunen ska också enligt KL 2:2 (SFS 1991:900) behandla sina medborgare lika om inget annat skäl ges. Denna paragraf antyder att skäl måste finnas för att rättfärdiga ojämlikhet vad gäller fördelning av resurser. Vad dessa skäl är, anges inte men utifrån RF 1:2 kan det antydvas att det gäller, etnicitet, bakgrund eller andra omständigheter som gör att eleven inte kan uppfylla målen utifrån lika möjligheter. För att återknyta till bakgrunden bör ansvarsförhållandet mellan kommun och stat tas upp igen. Staten ansvarar för mål och generellt bidrag till kommunerna som sedan ansvarar för att nå målen samt fördela resurser på ett sätt som beskrivs enligt RF och KL. Därför är det av största vikt att se om resursfördelningen diskriminerar individer på grund av kön, klass eller andra faktorer som kan påverka. Målet är att uppnå jämlikhet mellan medborgarna och skapa delaktighet.

5.2 Ekonomisk omfördelning

1. Denna dimension kan mätas i termer av ekonomiska orättvisor mellan grupper av olika social status,
2. kommunens ekonomi som ett institutionellt hinder för jämlikhet och delaktighet samt dess
3. fördelningssystem till grundskolan.

Precis som i bakgrunden där kommuners handlingsfrihet och ansvar beskrivs handlar resursfördelningen om ansvar ur ekonomiskt perspektiv, vilket kan påverka elevers möjligheter och måluppfyllelse. Idag finns det enligt SOU 2014:5 (2014:258–266) stora skillnader mellan kommuner vad gäller elevpeng. År 2012 fanns det stor variation av elevpeng mellan kommunerna, allt från cirka 75 000 till 140 000 kronor. För att utjämna skillnaderna mellan kommuner ges ett statligt generellt bidrag (SOU 2014:5, 2014:258–266) där kommunerna kompenseras för skillnader som kan påverka rättvisan mellan kommuner.

I det generella bidraget finns kostnadsutjämningen, vilken kompenserar för kommuners lokala förutsättningar som kan påverka grundskoleverksamheten. Kommunerna kompenseras för att skillnaderna mellan grundskolor ej ska påverka en rättvis utbildning i landet. Ur ett grundskoleperspektiv ges tillägg för åldersstruktur, tillägg/avdrag för modersmåls/svenska som andraspråksundervisning. Även tillägg för småskolor samt skolskjuts sett till elevernas geografiska spridning. Då statsbidraget är generellt, påverkas medlet till grundskolan av kostnaderna för kommunens andra verksamhetsområden (Statskontoret 2, 2013:1). Kommunernas ekonomi är således viktig när det gäller nivån på den service kommunen ska tillhandahålla. En sund ekonomi är således att föredra när välfärden står inför många utmaningar där de behöver använda sina resurser på ett mer effektivt sätt (Regeringskansliet, 2008:3).

5.2.1 Ekonomisk omfördelning och kommunal budget

Fraser (2011:9–10, 18–21) menar att ekonomisk omfördelning och kulturellt erkännande är politiskt och både styrs och påverkas av det politiska. Därför spelar kommunernas ekonomi stor roll när rättviseperspektivet mellan kommuner tagits i beaktande av staten. Hur ser det då ut när kommunerna tar över?

Ernst & Young (2013:4) menar att kommunerna utgår från en schablonbaserad fördelning till grundskolorna. Det betyder att de flesta kommuner inte analyserar

den enskilda skolans förutsättningar och behov för att nå kunskapsmålen utan fördelar resurserna lika till alla. Frågan är om lika fördelning ger en rättvis fördelning av resurser? Böhlmark och Holmlund (2011:1-6) beskriver den värdeförskjutning från jämlikhet till rättvisa (likvärdighet) som skett sedan decentraliseringen. Från jämlikhet, vilken betyder lika tillgång, till rättvisa (likvärdighet), som tolkas som lika möjligheter. Dessa lika möjligheter ska vara ovidkommande faktorer som kön och etnicitet.

Ernst & Young (2013:6) har kartlagt olika perspektiv på resursfördelning, utifrån organisation, struktur samt individ. Under organisation är det krav på att kommunen ska fördela resurser till kommunala respektive fristående skolor på lika villkor. Vad gäller strukturellt perspektiv kan resursfördelning ske på socioekonomiska grunder utifrån elevernas bakgrund och statistisk sannolikhet för eleverna att nå de kunskapsmål som finns. Här kan fördelningen av resurser också fördelas utifrån var skolan är förlagd, på landsbygden eller centralt. Under individperspektivet finns det lag på att det ska fördelas tilläggsresurser för de extrainsatta stödåtgärder som krävs för enskild individ samt modersmålsundervisning, studiehandledning av modersmål samt Svenska A. Utifrån behovsbedömning av individ- eller socialt stöd kan också tilläggsresurser fördelas då stödet är kopplat till ordinarie undervisning.

För att få en bild av skillnaderna mellan kommuner visar Ernst & Young (2013:6) att 85 % av kommunerna som är med i undersökningen använder sig av ett socioekonomiskt resursfördelningssystem, varav 15 % ger stöd till landsbygdsskolor samt 10 % som ger stöd utefter behovsbedömning. Vad som är önskvärt är satsningar i de tidiga årskurserna för att säkerställa deras läs- och skrivfärdigheter samt att upptäcka behov av särskilt stöd i rätt tid.

Riksdagen tillsatte år 2012 en utredning för att utreda just effekterna av kommunaliseringens påverkan på rättvisan mellan landets grundskolor. De konstaterar att kommunernas skolutveckling ofta brister och att överenskomna uppföljningar inte görs. Således tar kommunerna inte heller del av de effekter vilka resursfördelningen har på resultat och kunskapsinhämtning i grundskolan. Vidare menar de att det indikerar på att vissa kommuner inte tycker att socioekonomiska skillnader mellan elever är av betydelse. Utredningen tillsattes efter det att stora brister i utvecklingen av skolväsendet uppmärksammats. De indikatorer vilka påverkar skolans utveckling negativt menar utredningen är de sjunkande studieresultaten, den förändrade rättvisan samt läraryrkets bristande attraktivitet (Utbildningsdepartementet 2012).

SOU 2014:5 (s. 258–266) visar att demografiska skillnader är det som spelar störst roll för kommunerna. Skillnader i befolkningsutvecklingen påverkar volymen av kommunala tjänster. Det finns skillnader i kostnaden för grundskolor, i glesbygd går mycket pengar åt exempelvis skolskjuts medan det i tätorter spenderas mer pengar på lärartjänster. Således skapades resursfördelningen för att alla elever ska få tillgång till rättvis skola.

5.2.2 Frihet att fördela resurser

Handlingsfriheten för kommunerna tillkom för att anpassa organisation och finansiering efter lokala förutsättningar men hur använder kommunerna sina resurser? Enligt SOU 2014:5 (s. 273–275) är kommunerna de bästa parterna att fördela resurser eftersom de är medvetna om hur deras kommun ser ut. Då det finns stora variationer mellan kommuners fördelning av resurser till skolverksamheten samt sett till olika skolors förutsättningar är det en fråga om medvetenhet kring socioekonomiska effekter menar de. Är det en medveten kommun, föreligger uppföljning av resursfördelning samt effekt för att se hur rättvis grundskolan är. Dock, menar de, är andelen kommuner som fördelar efter en så kallad socioekonomisk modell, få i förhållande till de insatser som anses behövas för att stärka rättvisan. Det är mycket angeläget att kommuner följer upp och analyserar hur fördelningen av resurser påverkar måluppfyllelsen för att kontinuerligt kunna anpassas till befintliga behov. Det understryks också att effekten på elevernas resultat handlar om hur resurserna används och syns i klassrummet (SOU 2014:5, 2014:273–275). Den socioekonomiska fördelningsmodellen kommer att presenteras närmre i avsnittet om kulturellt erkännande.

5.3 Kulturellt erkännande

1. Denna dimension kan mätas genom grupper som missgynnas på grund av kön, etnicitet samt bakgrund av kommunens ekonomiska omfördelning, resursfördelningen,
2. samt i termer av erkännandeproblematik vilken skapas av institutionella sammanhang, så som inom grundskolan.

Genom att studera vilka grupper som har avsaknad av fullständigt erkännande utifrån Fraser (2011:9–12) ser vi till kön, etnicitet och bakgrund. Fraser kallar dimensionen för kulturellt erkännande, vilka SKL:2 (2014:19–20) också tar fasta på. Genom operationaliseringen gavs möjligheten att fånga upp vilka grupper det är som idag missgynnas av schablonmässiga elevpengar inom skolverksamheten i olika kommuner. Dessa segregerade gruppers hinder för erkännande är inget nytt menar Tallberg Broman (2014:19–23). Sedan 1800-talet har vi kunnat följa dess segregation inom skolverksamheten och än idag är grupperna inte erkända fullt ut.

SKL:2 menar att dessa grupper, vilka skulle få positiva resultat om den ekonomiska omfördelningen gynnade dem är, precis som Fraser (2011:9–10), de som har socioekonomisk utsatthet. Både ekonomisk omfördelning och kulturellt erkännande påverkar varandra, vilket synliggörs när barn till föräldrar vars utbildningsnivå är låg, tydligt utgörs som en grupp som behöver extra stödundervisning. Det gäller också utomnordiskt födda barn och föräldrar men också strukturella skillnader mellan barn, kön, familjens ekonomiska förutsättningar samt dess familjesammansättning ingår. Alla dessa grupper påverkar varandra och barnen återfinns oftast i mer än en av grupperna (SKL:2, 2014:19–20). Hur visar sig dessa skillnader då? I vilken utsträckning behöver dessa grupper erkännas och hur kan de erkännas? Ur skolverksamhetens perspektiv skulle ett erkännande av dessa grupper kunna skapa lika möjligheter för en bättre måluppfyllelse.

5.3.1 Hänsynstagande vid ekonomisk omfördelning

Vilka faktorer bör kommunen ta i beaktning när den ekonomiska omfördelningen till grundskoleverksamheten ska beräknas? Enligt SKL:2 (2014:19–20) samt Ernst & Young (2013:10) utgår Skolverkets socioekonomiska SALSAMODELL från elevens bakgrund, det vill säga föräldrarnas utbildningsbakgrund. Denna kan mätas utifrån en skala på 1-3, där 1 motsvarar grundskoleutbildning, 2 motsvarar gymnasieutbildning eller 3, där föräldrarna har 2 år eller längre högskoleutbildning. Föräldrars högre utbildning skapar ett större engagemang för barnens utbildning samt att uppväxten gynnar språkets utveckling och dessa barn får mer stöd hemifrån. Förhållandena kan anses särskilt gynnande och skapar goda förutsättningar för eleven.

Även elevens etnicitet eller härkomst anses vara av särskild vikt när resurser ska fördelas. Denna faktor har uppdagats ha stor betydelse för elevens måluppfyllelse. Dock, menar SKL:2 (2014:19–20), att elever med annan etnicitet kan ha samma förutsättningar som en svensk elev om denne har samma gynnande hemförhållanden som en ”ideal” elev. Skillnaden för måluppfyllelsen ligger i hur länge eleven bott i Sverige samt vid vilken ålder hen kom hit. Kategorin försörjningsstöd hör mångt och mycket ihop med migrationsbakgrund. Många av de elever som faller under kategorin har upplevt krig och flykt och har en ofullständig skolgång bakom sig. Dock behöver försörjningsstöd inte hänga ihop med migration utan kan vara lika väsentligt för de familjer som har försörjningsstöd av andra anledningar.

Kön är ännu en faktor som anses vara av stor vikt. Pojkar tar vid en ”anti-plugg-kultur” där de inte uppfyller målen i samma utsträckning som flickorna i skolan. Det handlar om inställning till skolarbete och till de skolor som har en betydande del fler pojkar än flickor bör fördelningen av resurser omfördelas.

Slutligen handlar det om familjesammansättning. De familjer som har separerat kan vara lika gott stöd i elevens skolgång som de som är gifta. Dock menar SKL:2 att ensamstående föräldrar kan vara ekonomiskt utsatta vilket ger negativa resultat på elevens skolgång. Ofta skapar ekonomisk utsatthet också annan utsatthet i samhället. Skolverket 3 (2015) menar att ett väl fungerande elevhälsoteam på grundskolan är viktigt för goda resultat. De eleverna med en tråkig skolgång bakom sig kan få rätt hjälp och nå gymnasiebehörighet.

5.3.2 Resursfördelningens påverkan på socioekonomisk utsatthet

Förutom grupper som missgynnas av kommunens ekonomiska omfördelning mäts även dimensionen kulturellt erkännande kring institutionell erkännandeproblematik inom skolverksamheten, vilken presenteras nedan.

Grundskolan är av stor betydelse för att fånga in och rätta till den problematik socioekonomisk utsatthet kan medföra (SKL:2, 2014:20–22). Reformen om valfrihet att välja skola är en faktor som har betydelse i problematiken. Genom att eleverna och dess föräldrar har möjlighet att välja skola, väljer ofta mer studiemotiverade elever en annan skola om hen bor i ett område med segregerade bostadsområden omkring som kommer att hamna på samma grundskola. Detta kan ge både eleven och skolan bättre resultat, eftersom SKL:2 visar att eleverna har större effekt på varandra än vad som framgått tidigare. Det kallas kamrateffekten, när risken att inte lyckas i skolan samvarierar med bakgrunden och gruppens prestation. De menar att eleverna är varandras resurser men också varandras hinder. Elevsammansättningen är därför mycket viktig för att skapa ett bra klimat på skolan, så att alla elever kan integreras och lyckas i skolan. Ett annat institutionellt hinder är att resurser fördelas mest till de äldre eleverna och inte lika mycket till elever i lågstadiet. SKL:2 pekar vidare på att elever som finns i dessa socioekonomiskt utsatta grupper hade dragit nytta av att få mer resurser redan från tidig ålder för att skapa ett bättre samspel och utveckling. Detta uttalande styrks av Ernst & Youngs (2013:6) utredning av resursfördelningen. Även Wigerfelt (2014:39–42) menar precis som SKL:2 (2014) och Ernst & Young, att skillnaderna i skolan är komna till stor del av valfriheten att välja skola, därför att elevsammansättningen blir mer homogen. Likaså är föräldrarnas utbildning av vikt för elevens kunskap och inläring. Tanken med att alla barn i landet ska ges lika chanser är skollagens mål likväl som dessa mål ger eleven möjlighet att nå kunskapsmålen (Skollagen 2010:800, kapitel 1). Wigerfelt menar att SOU 1996:143 anger som mål att barn ska träffa varandra över klass-, köns- och etnicitetsgränser. Skolan ska alltså vara en integrationsprocess likväl som en mötesplats där eleverna kan lära av varandra och ges lika möjligheter.

Beskrivningen av hur dessa mer utsatta gruppers problematik bör kompenseras ligger väl i hand med Fraser (2011). För att erkänna grupper i någon större utsträckning krävs just att de kan delta som jämlikar i samhällslivet (Fraser,

2011:76–81). Varför erkänns inte dessa gruppers problematik i högre utsträckning? Kunskapen om vilka grupper det gäller och vad de behöver stöd och resurser till finns. Varför blir inte skolorna kompenserade för denna genom en resursfördelning som tar hänsyn till de kostnader detta medför?

Haglund (2011:43–44) menar att när skolverksamheten beslutas av politiker och andra tjänstemän som kanske inte i själva verket har rätt kompetens att besluta i dessa frågor, kan det medföra att den kunskapsförmedlande uppgiften, som skolverksamheten har, missgynnas av detta. Det krävs fackkunskap och inte bara ledaregenskaper för att leda skolverksamhet och för att göra rätt beslut.

För att nå målen med lika möjligheter bör, enligt Fraser, vi i slutändan kunna delta som jämlikar i samhället och faktiskt kunna vara delaktiga i det samhälle vi lever i. Frågan är om målet med en rättvis grundskola gör att eleverna går ut som jämlikar i samhället efter dem gått ut grundskolan? Har de lika möjligheter att fortsätta utbildning? Erikson Carlsson (2011:117) menar att den rättvisepincip svenska grundskolan bygger på inte går att förlita sig på. Erikson Carlsson ställer frågan kring hur grundskolor ska kunna få samma förutsättningar när kommunerna utgår från skilda förutsättningar? Till största del handlar det om ekonomin och därför föreslår hon en ”Robin Hood-skatt” som i princip ska ta från de rika kommunernas bidrag och ge andelen till de fattigare kommunerna. Dock tror Erikson Carlsson inte att ett förstatligande är lösningen men att något måste göras åt rättviseproblematiken inom skolverksamheten.

5.4 Representation

1. Dimensionen kan mätas utifrån politik för jämlikt deltagande,
2. regler för politiskt beslutsfattande,
3. lika röst i det offentliga beslutsfattandet.

Fraser menar att den politik som förs likväl som de andra dimensionerna, verkar för att medborgarna ska kunna delta i samhällslivet som jämlikar. Därför är det viktigt att politiken som förs inte utestänger någon grupp och att alla medborgare har möjlighet att göra sin röst hörd. Kampen för demokrati är oerhört viktig och orättvisan som kan uppstå när inte alla inkluderas, kallar Fraser för skev representation eller politisk icke-talan. Reglerna för det politiska beslutsfattandet är därmed viktiga för att alla medborgare ska kunna vara delaktiga och för den transparens som gör besluten rättssäkra (Fraser, 2011:23–38).

Den skolpolitik som förs idag varierar med vilket parti som regerar i Sverige. Exempelvis vill Socialdemokraterna (2015) satsa på kompetensutveckling, ledarskap och arbetssituation för att närma sig en rättvis grundskola medan Liberalerna (2015) hellre satsar pengar på de elever och skolor som ligger i utsatta områden, mer aktiv lärarledd undervisning och läxhjälp. Här visas på skillnader i skolpolitik vilken skiftar med vilka partier som regerar i Riksdagen. Även om skolpolitiken är föränderlig är det till stor del de nationella målen som styr verksamheten. Skollagen (2010:800), kapitel 1, bekräftar rättvis utbildning som en central del. Enligt lagen ska;

”undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar” samt ”främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper”.

”utbildningen inom varje skolform (...) ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas.” ”En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. (...) Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.”.

Skollagen målar upp en bild av en rättvis skola som till synes kan verka enkel att nå. När friheten att tolka utifrån kommunernas perspektiv är det centrala handlar det om ansvaret för den politik som ska främja jämlikhet och deltagande, men vem ska se till att den genomförs? Vem har det yttersta ansvaret för att skolan är och förblir rättvis och reducerar och kompenserar för de skillnader som finns? Enligt det kommunala självstyret som beskrivs i bakgrunden åligger ansvaret kommunerna att förverkliga de nationella målen och att fördela resurser på ett riktigt sätt. Kommunerna har ansvaret därför att det blir mer effektivt och är bättre ur demokratisynpunkt (Statskontoret 1 2011:17, s.15-16). Enligt den ansvarsproposition som antogs år 1990 förändrades således ansvaret för skolverksamheten från statlig till kommunal. Numera ges, som beskrivits i tidigare avsnitt, ett generellt statsbidrag ut som sedan kommunerna använder för att skapa rättvisa förutsättningar och delaktighet (SOU 2014:5, s.258-266).

5.4.1 OECD:s perspektiv på systemet med rättvis utbildning

Enligt både det kommunala självstyret och kommunaliseringen är kommunen ansvarig att skapa en skolpolitik som främjar jämlikhet och delaktighet samt att utbildningen genomförs i enlighet med de bestämmelser som finns, alltså i enlighet med exempelvis Skollagen (2010:800), kapitel 1, om rättvis utbildning (Skolverket 2, 2015). Dock menar OECD (2015) i sin senaste rapport ”Improving Schools in Sweden – An OECD perspective” att Sverige måste prioritera att

inrätta förhållanden inom skolpolitiken som skapar kvalitet och rättvisa (s.7). De menar att problemet handlar om de nationella mål och den starka decentralisering vi har, där styrning, ansvar och stöd för förbättringar inte kan anges konsekvent. De påtalar att Sverige långt om länge har förstått innebörden av att stötta de som behöver extra stöd i skolan men att brist på tydlighet utifrån de nationella mål och styrdokument som finns, skapar en avsaknad av att leverera rättvis utbildning (s.55). Då det redan i bakgrunden angavs att effektivitet var ett av målen med kommunalt självstyre och kommunalisering påtalar OECD att den dåliga samstämmighet som finns mellan kommuner och utifrån nationella mål påverkar effektiviteten negativt. De rekommenderar därför att det nationellt sett borde inrättas ett systematiskt system vilket stärker rättvisan mellan skolor och kommuner, där de genom att granska verksamheten och finansieringen, kan stärka förenligheten mellan kommuner och minska segregationen (s.66).

Således går att utläsa att OECD är relativt nöjda med hur Sveriges skolpolitik arbetar med elever som behöver extra stöd, men är mindre nöjda med det skolsystem som finns idag. Precis som Fraser (2011:23–38) så påtalar OECD den politiska rättvisan. Att kommuner har möjlighet att göra olika menar OECD är ett rättviseproblem men också att den effektivitet som var avsedd att uppnås med kommunaliseringen av skolan faktiskt inte kan levereras fullt ut. Systemet är inte effektivt och för att komma till rätta med problemen med både rättvisa och skillnader mellan kommuner bör ett annat sätt utarbetas.

5.4.2 System för rättvis utbildning

Som påtalats längre upp i texten menar OECD (2015:66) att statens nationella mål tillsammans med stark decentralisering inte är tillräckligt tydligt för att skapa en rättvis skola. De rekommenderar därför att ett systematiskt system införs för att kontrollera rättvisa, finansiering och motverka segregation för att skapa en mer rättvis skola. Precis som OECDs kritik menar SOU 2013:30 vidare att en nationell strategi för fortsatt implementering av reformerna gällande grundskola bör skapas, eftersom de anser att rättvisa mellan kommuner bör värnas. Dialog om förutsättningar och fortsatt implementering bör ske mellan stat/kommun/huvudman för en fortsatt god implementering av de politiska besluten.

Det politiska beslutsfattandets regler menar Fraser (2011:23–38) handlar om statens jurisdiktion men också regler som bestämmer villkoren för den politik som förs. Vad gäller kommunens ansvar ska de sträva efter att uppväga skillnader mellan elevernas olika förutsättningar för att de rättvist ska kunna tillgodogöra sig sin utbildning. Precis som Fraser menar, så hör det politiska också ihop med omfördelning och erkännande (2011:19–25). De nationella mål så som skollag och läroplaner utgör reglerna för det kommunala politiska beslutsfattandet. Utifrån dessa krav ska kommunpolitikerna använda det ansvar

kommunaliseringen medför för att, i enlighet med Skolverket 2, fördela resurser med tanken att uppväga för de skillnader som finns mellan elever. Frågan om huruvida det bör skilja sig mellan kommuner vad gäller resursfördelning, kvarstår dock. Skolinspektionens rapport (2014:1, s.7) menar att det inte finns ett resursfördelningssystem som passar alla kommuner, på grund av att det inbördes skiljer sig åt mellan kommunerna. Dock menar de, att det finns en ökning vad gäller kommuner som arbetar efter en socioekonomisk resursfördelning, i enlighet med SALSAModellen (Ernst & Young, 2013:10). Således bör resursfördelningen skilja sig åt mellan kommuner med en tydlig strävan efter att kompensera för skillnader när fördelningen av resurser äger rum. Därför finns det således inga andra regler för beslutsfattandet vad gäller resursfördelningssystemet till skolor i kommunerna, än de rättvisekrav som de nationella målen anger. Hur dessa mål uppnås är fritt fram för kommunerna att lösa.

5.4.3 Avgränsningsaspekten – barn som rättvisesubjekt

Fraser (2011:23–38) menar att det politiska talar om vilka som tillhör eller utestängs från den krets som har rätt till omfördelning och erkännande, kallat avgränsningsaspekten. Här kan omyndiga hamna i en knepig situation, då de inte har rösträtt. De elever som går i grundskolan är således utlämnade till andra att föra deras talan. Då är frågan, vem gör det?

Utifrån Fraser kan frågan om barn är politiska aktörer, ställas. Precis som det, i början av avsnittet, beskrevs menar Fraser, att det är viktigt att inte utestänga någon grupp. Alla är medborgare och bör då ha möjlighet att göra sin röst hörd i politiska frågor. Annars uppstår det en skev representation menar Fraser (2011:23–38). I denna kan en felavgränsning uppstå, vilket betyder att det politiska skiljer på medlemmar och icke-medlemmar. I kategorin icke-medlemmar kan barn hittas, det vill säga de som inte är röstberättigade, vilka ständigt florerar i en grundläggande orättvisa. Fraser menar att det politiska kan stänga ute gruppens problem i fråga om omfördelning och erkännande, vilka orättvisor de egentligen är skyldiga att beakta. I en essä i SR P1 (2015-12-14) menar Eva-Lotta Hultén att barn faktiskt är politiska varelser och har lika stor rätt att uttrycka sina åsikter som vuxna. Det är väldigt lätt att nedvärdera barns åsikter genom en klapp på huvudet eller att inte ta dem som jämlikar. Numera finns det kanaler som tar tillvara på barns åsikter, exempelvis Lilla Aktuellt i SVT. Hultén skriver om John Wall, en amerikansk professor, vilket har myntat begreppet ”childism” för kampen för barns rättigheter och möjligheter till inflytande. Barn är en underordnad grupp och måste ges rättigheter. Oftast menar Hultén att barn inte ses som politiska varelser.

Hur som, pågår det olika utredningar och projekt för att ta tillvara på barns åsikter. Barnombudsmannen har fått i uppdrag av regeringen att samla in barn och ungas upplevelser och erfarenheter av ojämställdhet, exempelvis i utbildning. Regeringen menar att dessa erfarenheter ska lämnas till relevanta myndigheter för

att gagna barn och unga i beslut som rör dem (Regeringen 1, 2015). Utifrån Frasers perspektiv har barn inte har en lika röst i det offentliga beslutsfattandet. Barn är omyndiga tills de är arton år fyllda, vilket betyder att de inte har rösträtt och således måste, om de vill och kan, påverka på annat sätt. Tänkbara sätt kan vara genom sina föräldrar, där föräldrarna kan anses representera barnen när de själva röstar. Dock kan det finnas hinder för barns föräldrar att påverka. Möjliga hinder skulle kunna vara att de har kulturell erkännandeproblematik som hindrar dem att delta politiskt. De kan själva, liksom deras barn, vara en del av den orättvisa och vara utestängda från den politiska arenan. Fraser menar att erkännande genom kön, bakgrund och etnicitet (2011:9–13) är grupper som ofta inte erkänns i lika stor utsträckning som andra grupper och därför kan utestängas från politiken också (2011:23–38). Även det faktum att föräldrarna inte vill representera sitt barns åsikter är en problematik som kan förekomma. Barn har en lång väg till den politiska arenan, men genom uppdrag som det regeringen gett Barnombudsmannen kan den kortas ner. Om inte föräldrarna anses representera barnens röst kan barnens röster göras hörda i ledet från lärare till rektor, som sedan kan ta det vidare till kommunens Barn – och omsorgsnämnd och de politiker som finns där.

Regeringen meddelar att barnkonventionen är under utredning för att bli svensk lag, då Sverige ratificerat den och juridiskt sett måste följa den (Regeringen 2, 2015). Precis som Fraser (2011:23–28) uttrycker det, sker denna avgränsning utifrån en skev representation. Barn som rättvisesubjekt i frågan om en rättvis resursfördelning till grundskolor är ett självklart perspektiv men inte det faktum att barn har total avsaknad från den politiska gemenskapen. Fraser menar att orättvisan kvarstår om de som utestängs fortfarande är rättvisesubjekt i en annan gemenskap och felavgränsningen blir mer allvarlig om de utestängs från all politisk gemenskap.

6 Resultat

Utifrån syftet att se om kommuners ansvar att fritt fördela resurser skapar rättvisa mellan grundskolor inom och mellan kommuner kommer resultatet av analysen presenteras nedan.

6.1 Ekonomisk omfördelning

Trots att ekonomin spelar stor roll för rättvis utbildning, både enligt Fraser men också enligt de rapporter och utredningar som tagits upp i avsnittet, kan det verka som att flertalet kommuner inte intresserar sig för hur ekonomin påverkar en rättvis skola, vare sig inom eller mellan kommuner. Att inte se till rättviseperspektivet skulle kunna ge fortsatta konsekvenser för kommunens ekonomi i det långa loppet.

Kommunerna kompenseras för de strukturella skillnader som finns. Dessa institutionella hinder som kommunens handlingsfrihet skapar vad gäller resursfördelning, gör att institutionell orättvisa skapas. Då det generella statsbidraget är fritt att prioritera inom kommunen kan det hända att äldreomsorgen, kollektivtrafiken eller också hälso-sjukvården får ta del av pengarna som en socioekonomiska resursfördelning skulle lagt extra på grundskoleverksamheten istället. Frågan om vad som är ett rättvist resursfördelningssystem för att skapa rättvisa mellan grundskolor är komplex. Då det inte finns någon vedertagen modell för kommunernas ekonomiska omfördelning kan det än så länge bara anses vara önskvärt att resursfördelningen sker utifrån en socioekonomisk modell. Det problematiska blir med icke-rättvisa resursfördelningssystem att kommunerna kan prioritera eller prioritera bort elevers behov eller att låta bli utvärdering av fördelningen för att inte se till behovet av ett annorlunda system.

6.2 Kulturellt erkännande

Det kulturella erkännandet tar upp orättvisor som missgynnar elever på grund av kön, etnicitet och bakgrund. Vilka elever är det egentligen som missgynnas av de

schablonbaserade elevpengarna? Det finns också medvetenhet om socioekonomiska grupper, vilket innebär att det är känt att om mer resurser läggs på dessa grupper torde det få positiva resultat som gynnar de som ingår i grupperna. Det är tydligt att det socioekonomiska perspektivet är viktigt för elevens måluppfyllelse. Idag finns Skolverkets SALSA-modell, vilket är framtagen för de elever som inte har lika möjligheter att klara grundskolan. Elever med socioekonomisk problematik påverkas av föräldrarnas utbildningsnivå, etnicitet, kön och familjesammansättning. Vad som också påpekas är att grupperna ofta återfinns i mer än en av dessa kategorier och att de påverkar förutsättningarna på olika sätt. Den socioekonomiska resursfördelningsmodellen syftar till att erkänna dessa gruppers problematik vilken påverkar deras förutsättningar att nå måluppfyllelse som skapar jämlikhet mellan elever.

Precis som Fraser menar, är det svårt att skilja de tre dimensionerna från varandra när alla påverkas av varandra. Utifrån hur dagens grundskola ser ut kan det finnas institutionella hinder för erkännande. Till att börja med är grundskolan den viktigaste beståndsdelen i att ta itu med erkännandeproblematik vilken resursfördelningen framhäver. Idag har föräldrar och elever möjlighet att välja grundskola åt sina barn, både kommunalt och privat. Den tendens som kan ses är att studiemotiverade elever väljer bort segregerade grundskolor i sitt närområde för att söka sig till någon annan skola utan segregationsproblematik. Den effekt detta får kallas för ”kamrateffekten”, vilken betyder att elevens måluppfyllelse påverkas av elevsammansättningen och egna förutsättningar.

Att systemet med schablonbaserade elevpengar kan fortgå kan påverkas av att en del politiker och beslutande tjänstemän saknar fackkunskap om skolverksamheten. Alltså kan medvetenheten saknas om hur problematiken kan tas om hand.

6.3 Representation

Utifrån representation analyserades huruvida politiken verkar för jämlikt deltagande. Fraser menar att vi alla ska kunna delta som jämlikar i samhällslivet och att politiken därmed inte ska utestänga någon grupp från att göra sin röst hörd. Sker detta, har vi en skev representation samt felavgränsning.

Utifrån det kommunala självstyret men också kommunaliseringen har kommunerna ansvar för att resursfördelningen fördelas på ett riktigt sätt. Genom ansvarsförskjutningen kan vi se att statens ansvar är att ta fram nationella mål för att sedan låta kommunerna förverkliga dessa. Således kan en se att det yttersta politiska ansvaret för att utbildningen ska vara rättvis, är kommunernas. Detta system har fått kritik av OECD som menar att ett rättvist utbildningssystem måste

prioriteras. Det finns problematik kring att ha nationella mål som ska förverkligas genom decentralisering eftersom det inte blir något konsekvent ansvar menar de. Dock poängterar de att Sverige är bra på att stötta elever med svårigheter men att de nationella målen utgör en brist på tydlighet, varför det blir dålig samstämmighet mellan kommunerna. För att klargöra de regler som finns angående det politiska beslutsfattandet menar OECD att ett nationellt systematiskt system bör upprättas för att stärka rättvisan mellan grundskolor genom att granska dem och den finansiering som finns.

De regler som finns för det politiska beslutsfattandet gällande resursfördelning inom kommuner är skollag och läroplaner vilka påtalar att elever bör kompenseras för olika förutsättningar men också att det är önskvärt att upp väga för dessa skillnader. Utöver det har kommunerna ansvar att fritt fördela resurser efter lokala förutsättningar. Då det inte finns ett enhetligt system som kan passa alla kommuners olika förutsättningar så kan inte en lag på det upprättas. Trots att kommunerna blir kompenserade av staten för de skilda förutsättningar som finns tyder inte det på en mer rättvis resursfördelning till grundskolan.

Har alla en lika röst i det offentliga beslutsfattandet? Frågan är om barn kan ses som politiska aktörer. Eftersom barn under arton år inte har rösträtt utestängs de från den politiska arenan. När detta görs sker en felavgränsning där eleverna blir rättvisesubjekt i en annan gemenskap. De har alltså inte själva möjligheten att påverka en rättvis resursfördelning men de ska vara en del av den, vilket innebär att de lever i en ständig orättvisa enligt Fraser. Regeringen har gett Barnombudsmannen i uppdrag att samla in barns åsikter kring ojämställdhet i verksamheter, exempelvis i skolan. Dessa ska sedan lämnas till berörda myndigheter. Detta är ett sätt att låta barnens röster bli hörda då inte alltid föräldern kan eller vill representera sina barns åsikter. Precis som hos eleverna kan föräldrarna ha ekonomiska eller kulturella hinder för att kunna ta sin plats på den politiska arenan.

7 Slutsats

Utifrån syftet att se om kommunens ansvar att fritt fördela resurser till grundskolan skapar rättvisa mellan grundskolor inom och mellan kommuner ska följande frågeställningar nu besvaras;

- Hur påverkar resursfördelningen en rättvis utbildning?
- Skapar kommuners ansvar att fritt fördela resurser utifrån lokala förhållanden en rättvis grundskola?
- Är kommuners resursfördelning till grundskolan rättvis ur Frasers perspektiv?

Resursfördelning är en viktig faktor för att skapa en rättvis utbildning. Den stora skillnad vilken kan uppkomma genom kommuners olika sätt att fördela resurser skapar, enligt analysen, inte rättvisa mellan olika grundskolor och kommuner. Eleverna påverkas av resursfördelningen genom det medel deras skola får av kommunen. När det i vissa kommuner ges en schablonbaserad elevpeng medan det i andra kommuner baseras på socioekonomiska grunder, främjas inte en rättvis utbildning som är oberoende kön, etnicitet, bakgrund och bostadsort.

Utifrån Frasers rättviseteori om ekonomisk omfördelning, kulturellt erkännande samt representation som ska leda till jämlikt deltagande i samhället, kan vi dra slutsatsen att resursfördelningen inte är rättvis. Den ekonomiska omfördelningen påverkas av möjligheten att prioritera vilken verksamhet som behöver mest medel. Då det inte finns någon vedertagen modell för resursfördelning till grundskolor har de med beslutanderätt möjlighet att prioritera bort elevers behov ur ett socioekonomiskt perspektiv. Detta är möjligt då statsbidraget är generellt till kommunens verksamheter. Utifrån kulturellt erkännande kan vi enligt analysen se att flertalet kommuner är medvetna om den socioekonomiska problematiken och dess påverkan på måluppfyllelsen. Dock väljer ändå flertalet kommuner att förbise detta behov. Varför det är så uppger inte analysen men en möjlighet är okunskap om behov i skolverksamheten. Slutligen visar dimensionen representation att det är kommunens ansvar att göra grundskoleverksamheten rättvis. Dock menar OECD att dagens system inte skapar rättvisa mellan kommuner eftersom det finns en problematik med att skapa rättvisa när kommunerna har olika förutsättningar. Det finns alltså politiska riktlinjer för rättvis utbildning men hur de ska efterlevas är fritt för kommunen att avgöra. Enligt Frasers teori sker en felavgränsning då barn inte är politiska aktörer som kan göra sina röster hörda men samtidigt är rättvisesubjekt i frågan om resursfördelning som främjar rättvisa.

Således påverkar resursfördelningen en rättvis utbildning genom den ersättning som ges, schablonbaserad eller socioekonomisk samt genom skillnader inom och mellan kommuner. Ansvar för att fritt fördela resurser skapar inte en rättvis utbildning då det inte finns något enhetligt system för hur de ska fördelas. Slutligen kan inte kommuners sätt att fördela resurser ses som rättvist ur Frasers perspektiv på grund av att det finns tydliga skillnader mellan hur kommunerna fördelar resurser och resurserna fördelas inte genom kompensation som skapar jämlikt deltagande i samhällslivet.

7.1 Reflektion och vidare forskning

Den väldigt teoretiska fallstudie som genomfördes kan i efterhand ha en avsaknad av exempelvis intervjuer, för att få en mer konkret bild av kommunens arbete med rättvis utbildning. Andra sätt att genomföra liknande studie på kan vara att jämföra olika kommuners resursfördelning, intervju rektorer för att få en bild av vad pengarna går till men också för att se hur resursfördelningen påverkar enskilda skolor som är mer socioekonomiskt utsatta än andra.

Vad gäller vidare forskning pågår ett forskningsprojekt kring likvärdighet i utbildning vid Umeå universitet (2015) som leds av forskningsledaren Lars Lindblom vid Institutionen för Idé och Samhällsstudier. Det faktum att det finns ett pågående forskningsprojekt visar att denna studie är något på spåren. Således skulle det vara intressant att också undersöka statens ansvar för rättvis utbildning närmre men också en normativ studie om hur ett socioekonomiskt resursfördelningssystem bör se ut tillsammans med hur detta system kan och bör implementeras i dagens decentraliserade system för att skapa en mer rättvis utbildning. Intresset för detta styrks av OECD som efterfrågar ett annat system för en mer rättvis utbildning.

8 Referenser

- Alfredsson, Karolina, 2015. ”Sociala skillnader bakom låga betyg”. *Kristianstadsbladet*. Artikel. 2015-12-05.
- Böhlmark, Anders & Helena Holmlund., 2011. *20 år med förändringar i skolan: Vad har hänt med likvärdigheten?*. Stockholm: SNS.
- Denscombe, Martyn., 2009. *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Erikson Carlsson, Ann., 2011 “Robin Hood-skatt nödvändig” Christer Isaksson (red.) *Kommunaliseringen av skolan, vem vann – egentligen?*. Stockholm: Ekerlids förlag.
- Ernst & Young., 2013. *Hur styr vi bort från dyrt och dåligt? En studie av kommunala resursfördelningssystem till grundskolan*. Ernst & Young AB.
- Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson & Lena Wägnerud., 2012. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik AB.
- Fraser, Nancy., 2011. *Rättvisans mått*. Stockholm: Bokförlaget Atlas.
- Greiff von, Camilo., 2009:5. *Lika skola men olika resurser? En ESO-rapport om likvärdighet och resursfördelning*. Stockholm: Regeringskansliet, Finansdepartementet.
- Haglund, Ann-Cathrine., 2011 “Den mest avgörande negativa förändringen sedan grundskolans genomförande” i Christer Isaksson (red.) *Kommunaliseringen av skolan, vem vann – egentligen?*. Stockholm: Ekerlids förlag.
- Kornhall, Per., 2013. *Barnexperimentet – svensk skola i fritt fall*. Stockholm: Leopard förlag.
- Lindensjö, Bo & Ulf P. Lundgren., 2006. *Utbildningsreformer och politisk styrning*. Stockholm: HLS Förlag.
- OECD., 2015. *Improving schools in Sweden: an OECD perspective*.

Rawls, John., 1999/2008. *En teori om rättvisa*. Göteborg: Daidalos.

Skolinspektionens kvalitetsgranskning, rapport 2014:1. *Kommunernas resursfördelning och arbete mot segregationens negativa effekter i skolväsendet*.

SOU 2013:30. *Det tar tid – effekter av skolpolitiska reformer*. Delbetänkande av Utredningen om förbättrade resultat i grundskolan.

SOU 2014:5. *Staten får inte abdikera – om kommunaliseringen av den svenska skolan*. Betänkande av Utredningen om skolans kommunalisering.

Statskontoret 1, Finansdepartementet, 2011:17. *Kommunalt självstyre och proportionalitet*. Regeringen.

Statskontoret 2, Finansdepartementet, 2013:10., *Resurserna i skolan*. Regeringen.

Sveriges kommuner och landsting (SKL:2)., 2014. *Socioekonomisk resursfördelning till skolor – så kan kommuner göra*. Stockholm.

Sveriges kommuner och landsting (SKL:1)., 2007. *Styr med resursfördelningen! Idéer för att utveckla sättet att fördela resurser i kommuner*. Stockholm.

Tallberg Broman, Ingegerd, 2014 ”Segregering som målsättning eller konsekvens? Om segregation i svensk skola i ett historiskt och nutida perspektiv” i Sernhede, Ove & Ingegerd Tallberg Broman., 2014. *Segregation, utbildning och ovanliga lärprocesser*. Stockholm: Liber.

Teorell, Jan & Torsten Svensson., 2007. *Konsten att fråga och att svara – samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber.

Wigerfelt, Birgit, 2014 ”Skolintegration med förhinder” i Ove & Ingegerd Tallberg Broman., 2014. *Segregation, utbildning och ovanliga lärprocesser*. Stockholm: Liber.

8.1 Internetkällor

Liberalernas hemsida, 2015. Likvärdig skola. [elektronisk] Tillgänglig: <https://www.liberalerna.se/politik/likvardig-skola/> Hämtdatum: 2015-12-22

Regeringens hemsida, Finansdepartementet, Regeringskansliet, 2008. Kommuner och landsting – organisation, verksamhet och ekonomi. [elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/contentassets/8c871d82f9414d4b8e81b9954f5683ff/kommuner-och-landsting--organisation-verksamhet-och-ekonomi> Hämtdatum: 2015-12-10

Regeringen 2 = Regeringens hemsida, Barnkonventionen ska bli svensk lag. [elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/debattartiklar/2015/02/barnkonventionen-ska-bli-svensk-lag/> Hämtdatum: 2015-12-23

Regeringen 1 = Regeringens hemsida, Uppdrag att lyssna på barn och ungas erfarenheter av ojämställdhet. [elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2015/10/uppdrag-att-lyssna-pa-barns-och-ungas-erfarenheter-av-ojamstalldhet/> Hämtdatum: 2015-12-23

Riksdagens hemsida, Kommunallagen, SFS 1991:900. [elektronisk] Tillgänglig: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Kommunallag-1991900_sfs-1991-900/ Hämtdatum: 2015-12-01

Riksdagens hemsida, Regeringsformen, SFS 1974:152. [elektronisk] Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Kungorelse-1974152-om-beslu_sfs-1974-152/ Hämtdatum: 2015-12-01

Riksdagens hemsida, SFS, Skollagen 2010:800. [elektronisk] Tillgänglig: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/ Hämtdatum: 2015-12-23

Riksdagens hemsida, Utbildningsdepartementet, Kommitédirektiv 2012:84. *Utvärdering av effekterna av kommunaliseringen av skolväsendet.* [elektronisk] Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Utreddningar/Kodimittedirektiv/Utvardering-av-effekterna-av-k_H0B184/ Hämtdatum: 2015-11-23

Skolverket 3 = Skolverkets hemsida, Elevhälsan – viktig för goda resultat. [elektronisk]
Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/skolutveckling/miljo-och-halsa/elevhalsan/sa-gor-andra/elevhalsan-viktig-for-goda-resultat-1.120986> Hämtdatum: 2016-01-06

Skolverket 1 = Skolverkets hemsida, Grundskola. [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/ledarskap-organisation/strukturella-faktorer/strukturella-orsaker-till-sjunkande-skolresultat-1.189964> Hämtdatum: 2012-11-25.

Skolverket 2 = Skolverkets hemsida, Huvudmannens ansvar. [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.skolverket.se/skolutveckling/kvalitetsarbete/huvudmannens-systematiska-kvalitetsarbete/huvudmannens-ansvar> Hämtdatum: 2015-12-23

Socialdemokraternas hemsida, 2015, Likvärdig utbildning. [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.socialdemokraterna.se/Var-politik/Var-politik-A-till-O/Rektorer/>
Hämtdatum: 2015-12-22

Stockholms universitet, 2015, Begrepp och ordlista, jämlikhet. [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.su.se/utbildning/studentervice/j%C3%A4mlikhet-likabehandling/begrepp-och-ordlista-1.10235> Hämtdatum: 2015-12-23

SR = Sveriges radios hemsida, P1, OBS, Essä. Det gåtfulla folket? Nej, barn är inte från ett främmande land. [elektronisk] Tillgänglig:
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=503&artikel=63222537> Hämtdatum: 2015-12-23

Umeå universitets hemsida, 2015, forskningsprojekt. Likvärdighet i utbildning. [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.umu.se/forskning/forskningsprojekt/forskningsdatabasen/visa-projekt/?code=853¤tView=description&languageId=3> Hämtdatum: 2016-01-04